

Artikkeli

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Ammatti-identiteetin merkitys toimittajien työn ja muun elämän rajanhallinnalle

Tässä artikkelissa tarkastellaan suomalaisten toimittajien ammatti-identiteettiin liittyviä käsityksiä sekä niiden merkitystä heidän työn ja muun elämän rajanhallinnalleen. Rajanhallinta määritellään vuorovaikutusprosessiksi, jossa työn ja muun elämän rajoista neuvotellaan. Lähestymme tutkimusaihetta laadullisen tutkimuksen menetelmin. Aineisto koostuu suomalaisten toimittajien sekä heidän itsensä nimeämien työ- ja yksityiselämän henkilöiden puolistrukturoidusta haastatteluista (N=32). Temaattisen sisällönanalyysin myötä käsitykset toimittajien ammatti-identiteetistä jäsentyvät kahdeksi yläteemaksi, joita ovat toimittajuus elämäntapana sekä toimittajuus palkkatyönä. Käsitykset ammatti-identiteetistä sekä oikeuttivat että haastoivat tietynlaista toimintaa, jolloin ne sekä helpottivat että haittasivat toimittajien työn ja muun elämän välistä rajanhallintaa. Tutkimuksen tulokset tuottavat ymmärrystä siitä, miten käsitykset identiteetistä rakentuvat ja muokkautuvat vuorovaikutuksessa sekä valottavat erityisesti ammatti-identiteettiin liittyvien käsitysten merkitystä työn ja muun elämän rajanhallinnalle. Tutkimuksen tuottamaa tietoa voidaan hyödyntää kehitettäessä työn ja muun elämän yhteensovittamisen käytänteitä erityisesti luovassa tietotyössä, jossa rajat työn ja yksityiselämän välillä voivat olla häilyviä.

AVAINSANAT: identiteetti, ammatti-identiteetti, journalistinen työ, journalistit, rajanhallinta, työn ja muun elämän rajat

Työ ja muu elämä muodostavat kokonaisuuden, jossa työ parhaimmillaan tarjoaa mahdollisuuden itsensä toteuttamiseen ammatin ollessa tärkeä osa identiteettiä (Gambles, Lewis ja Rapoport 2006, 4). Perhe- ja ystävyyssuhteet, jotka usein sijoittuvat muille elämänalueille, tarjoavat kumppanuuden ja turvallisuuden tunteen. Fyysiset, ajalliset ja psykologiset tekijät vaikuttavat siihen, miten rajat työn ja muun elämän välille muodostuvat (Clark 2000, 756). Myöhempi tutkimus on kuitenkin osoittanut, että rajan käsitteeseen kytkeytyy myös sosiaalinen ulottuvuus ja työn ja yksityiselämän rajojen muodostuminen on vahvasti vuorovaikutuksessa rakentuva ilmiö (Clark 2002; Krouse ja Afifi 2007; Wieland

2011). Rajanhallintaan liittyvät osapuolet neuvottelevat ja tulkitsevat rajoihin liittyviä merkityksiä keskenään (Cruz ja Meisenbach 2017, 186). Kun ihmiset kokevat rajat haastaviksi tai toimimattomiksi, he muokkaavat ja siirtävät rajoja vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Tämä tutkimus tarkastelee toimittajien sekä heidän työ- ja yksityiselämän lähi-suhteiden käsityksiä ammatti-identiteetistä ja sen merkityksestä työn ja muun elämän rajanhallinnalle. Rajanhallinta ei yksiselitteisesti tarkoita rajojen vetämistä työn ja muun elämän välille. Sen sijaan rajanhallinta muodostuu erilaisista strategioista, prosesseista sekä käytänteistä, joiden avulla ihmiset navigoivat useiden roolien, identiteettien ja elämän osa-alueiden rajojen ja odotusten välillä tavoitteenaan hyvinvoinnin parantaminen, joko yhdellä tai useammalla osa-alueella (Berkelaar ja Tronstad 2017, 2). Rajanhallinnan merkitysneuvotteluissa ihmiset sovittavat yhteen eri rooleihin liittyviä vaatimuksia luoden niiden ympärille makro- ja mikrodiskursseja (Edwards ja Rothbard 2000; Cruz ja Meisenbach 2017, 184).

Luovaa tietotyötä tekevät työntekijät, kuten toimittajat, tarjoavat erinomaisen tarkastelukohteen tutkittaessa työn ja muun elämän rajanhallintaa. Toimittajien työ edellyttää sitoutumista, oma-aloitteisuutta, joustavuutta sekä autonomiaa, jotka kaikki ovat tietointensiviselle työlle tyypillisiä piirteitä (Gonzalez ja Morer 2016, 137). Toimittajien työympäristöä kuvataan usein hektiseksi ja työn asettamia aikaraameja joustamattomiksi (Snyder, Johnson ja Kozimor-King 2019, 2003). Pitkät työpäivät voivat toimitustyössä osaltaan haastaa työn ja muun elämän erottamista toisistaan sekä hämärtää niiden välistä rajaa (Soronen, Kääntä ja Koskela 2020, 49). Lisäksi toimittajien työn ja muun elämän rajanhallinnassa korostuvat usein tavoitettavuuden odotukset, joita viestintäteknologian käyttö on lisännyt (Snyder, Johnson ja Kozimor-King 2019, 2010). Vaikka viestintäteknologian käytön ja sen mukanaan tuoman tavoitettavuuden nähdään edesauttavan työssä suoriutumista (emt.), voidaan alan digitalisoitumisen ja jatkuvan tavoitettavuuden nähdä myös lisäävän toimittajien työn vaatimuksia ja rajojen sekoittumista (Robinson 2011; Bakker 2014; Pöyhtäri, Välvirronen ja Ahva 2016). Toimittajat ovatkin olleet ensimmäisten ammattiryhmien joukossa, jotka ovat joutuneet sopeutumaan työelämän digitalisaatioon ja sen myönteisiin ja kielteisiin vaikutuksiin (Malmelin ja Villi 2017, 192-193).

Toimittajien työn kokonaisvaltaista luonnetta kuvastaa Siaperan (2019, 275) ajatus, jonka mukaan toimittajien tietämys, luovuus, tunteet sekä heidän persoonansa ovat osa journalistisen tuotantoprosessin taloudellista resurssia. Toimittajien odotetaan hyödyntävän työssään omia tunnetilojaan, jotta heillä olisi mahdollisuus tuottaa samankaltaisia tunne-elämyksiä lukijoille, jolloin työ ei välttämättä rajaudu pelkästään työajalle. Toimittajille on myös ominaista vahva ammatti-identiteetti, jopa siinä määrin, että he näkevät itsensä ensisijaisesti toimittajina ja vasta toissijaisesti organisaation työntekijöinä (Russo 1998, 89-90). Vahvaan ammatti-identiteettiin liittyvä usein ajatus, että työtä ei nähdä vain työnä vaan elämäntapana (Deuze 2005; Lehtonen 2013, 55; Snyder, Johnson ja Kozimor-King 2019; Paaso 2021, 122). Tällainen ajattelutapa voi näin tulla näkyväksi myös toimittajien työn ja muun elämän rajanhallinnassa.

Tämän artikkelin empiiriset tulokset laajentavat aikaisempaa ymmärrystä siitä, kuinka käsitykset identiteetistä, ja tässä tutkimuksessa erityisesti ammatti-identiteetistä, ovat yhteydessä toimittajien työn ja muun elämän rajanhallintaan. Käsitykset toimittajan ammatti-identiteetistä voivat esimerkiksi oikeuttaa ja haastaa tietynlaista toimintaa, kuten työstä tai työn sisällöistä puhumista myös vapaalla ollessa tai kieltäytymistä työskentelystä

työajan ulkopuolella. Luovassa asiantuntijatyössä ammatti-identiteetti voi olla keskeinen osa minuutta, jonka merkitys tulee esille vuorovaikutuksessa rakentuvassa työn ja muun elämän rajanhallinnassa.

Ammatti-identiteetti vuorovaikutuksessa rakentuvana käsitteenä

Sosiaalipsykologiassa viitataan minäkäsityksellä ja identiteetillä perinteisesti siihen, miten ihminen kokee itsensä ja ilmaisee itseään sosiaalisessa ympäristössä (Helkama ym. 2020, 168–169). Identiteetti on kuitenkin minäkäsitystä laajempi käsite ja korostaa minuuden sosiaalista ja tilannesidonnaista luonnetta. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulma korostaa identiteetin joustavaa ja funktionaalista rakentumista sosiaalisessa vuorovaikutuksessa (Sakki ja Cottier 2012, 370). Tällöin oleellista on se, miten ihminen merkityksellistää identiteettinsä ja elämäkokemuksensa ja millaisia identiteettineuvotteluja hän toisten kanssa käy (Scott, Corman ja Cheney 1998, 304). Organisaatio- ja työelämä tutkimuksessa on tarkasteltu erityisesti identiteetin relationaalista luonnetta (esim. Sluss ja Ashforth 2007), jolloin määritelmä identiteetistä sisältää myös perhe- ja ammatilliset roolisuhteet sekä ryhmät ja verkostot (Brewer 2001). Näkökulma on samankaltainen kuin sosiaalisen identiteetin teoriassa (Tajfel 1974), jonka mukaan identiteetti ei ole vain persoonallinen, vaan myös sosiaalinen, perustuen ryhmäjäsenyyksiin. Identiteettirakennetta voidaankin kuvata kristallisoitumisen metaforalla, jolla viitataan identiteettien kasvuun, muuttumiseen sekä heijastumiseen eri tavalla eri tilanteissa (Tracy ja Trethewey 2005, 186–187). Tässä tutkimuksessa identiteetti nähdään vuorovaikutuksessa rakentuvana, dynaamisena käsitteenä.

Identiteetti pitää sisällään ydinuskomuksia tai oletuksia, arvoja, asenteita, mieltymyksiä, päätöksentekoon liittyvä oletuksia, eleitä, tapoja sekä sääntöjä (Czarniawska ja Joerges 1994, 195). Nämä suhteellisen vakaat piirteet muodostavat minuuden ja kertovat siitä, miten meidät nähdään ja miten itse toimimme (Scott, Corman ja Cheney 1998, 303). Identiteetin osa-alueet, kuten arvot, asenteet tai mieltymykset, kuitenkin vaihtelevat laajuudessaan, suhteessaan minuuteen sekä siihen, millainen merkitys niillä on minuudelle, jolloin identiteetin osa-alueet voivat olla joko keskeisiä tai toisarvoisia (emt., 319), tilanteesta ja kontekstista riippuen. Esimerkiksi autonomian, objektiivisuuden sekä julkisen palvelun arvot kytkeytyvät vahvasti toimittajien ammatti-identiteettiin (Pöyhkäri, Väliverronen ja Ahva 2016, 10), mutta eivät ole välttämättä samalla tavalla läsnä heidän identiteettinsä muilla osa-alueilla.

Toimittajien ammatti-identiteetti viittaa tässä tutkimuksessa heidän työhönsä ja ammattiinsa liittyvään, sosiaaliseen ja tilannesidonnaiseen minäkäsitykseen. Tämä käsitys muotoutuu journalististen normien ja ihanteiden sekä käytännön työelämän välisessä suhteessa (Deuze 2005, 446). Etenkin nuoremmat toimittajat määrittävät ammatti-identiteettiään entistä enemmän suhteessa sosiaaliseen mediaan ja kokevat ammatti-identiteetin limittyvän henkilökohtaiseen identiteettiin esimerkiksi siten, etteivät koe tarvetta irrottautua työasioista sosiaalisessa mediassa työpäivän jälkeen (Lehtonen 2013, 16, 55). Sosiaalisen median käytön lisääntyminen toimittajien työssä ja arjessa näyttäytyy kuitenkin myös työn ja muun elämän rajanvetämiseen liittyvänä haasteena. Paason (2021, 122) mukaan sosiaalisen median alustoilla toimittajat eivät yksiselitteisesti pyri erottamaan

työtä ja muuta elämää toisistaan, vaan näkevät toimittajuuden elämäntapana, jossa työ ja muu elämä kietoutuvat yhteen.

Journalismin perinteeseen kiinnittyvä ammatti-identiteetti näyttää rakentuvan jo koulutuksen aikana, jossa muodostuu käsitys ammatista, joka palvelee yleisöä. Tämän käsityksen mukaan toimittajien tehtävänä on toimia eettisesti, ei esimerkiksi liiketaloudellisten tavoitteiden mukaisesti (Ahva ym. 2022, 116). Muutokset journalismin kentällä voivat osaltaan horjuttaa ammatti-identiteettiä, jota pyritään kuitenkin vahvistamaan nojautumalla perinteisiin journalistisiin ydinarvoihin (Pöyhtäri, Väliverronen ja Ahva 2016). Perinteisesti toimittajien ammatti-identiteetti on nähty vahvana, eli työ nähdään elämäntapana, jossa ei noudateta työaikoja (Deuze 2005; Lehtonen 2013, 55; Snyder, Johnson ja Kozimor-King 2019; Paaso 2021, 122). Tässä tutkimuksessa tarkastelemme toimittajien ammatti-identiteettiä osana toimittajuutta eli ammatillista itseymmärrystä, joka määrittäytyy sekä toiminnassa että puheessa (Pöyhtäri, Väliverronen ja Ahva 2016, 3).

Tutkimuksessamme huomio tarkentuu toimittajien ammatti-identiteetille annettuihin säännönmukaisiin merkityksiin, jolloin havaintoyksikkö on yksilön sijaan merkityssystemi (Phillips ja Hardy 2002, 2). Identiteetille annettuja merkityksiä tarkastellaan sosiaalisina konstruktioina, jotka rakentuvat vuorovaikutuksessa (Pietikäinen ja Mäntynen, 2009, 24–25). Identiteetteihin kytkeytyvät käsitykset auttavat näkemään, miten yksilön minuu muodostuu suhteessa muihin ja miten moninaisissa rooleissa, kuten kumppaneina, työntekijöinä, vanhempina tai ikääntyvien vanhempien lapsina ihmiset itsensä näkevät (Gregory 2001). Vaikka tavoissa puhua työstä ja perheestä korostuu usein perheen merkitys ja perheen asettaminen etusijalle, työ nähdään kuitenkin osana identiteettiä ja se toimii myös vanhemmuuden identiteetin kontrastina (Golden 2000). Työelämän arvomaailma voi heijastua työn ja muun elämän rajaneuvotteluihin erityisesti parisuhteissa (Denker ja Dougherty 2013). Siksi onkin kiinnostavaa tarkastella, miten käsitykset toimittajien ammatti-identiteetistä sekä oikeuttavat että haastavat tietynlaisen toiminnan ja samalla määrittelevät työn ja yksityisen elämän rajoja.

Identiteettiä voidaan tarkastella tietynlaisena voimavara- tai resurssitekijänä. Meisenbachin (2008) tutkimus varainkerääjien identiteettineuvotteluista osoitti, että identiteettiin kytkeytyvät monimuotoiset, päällekkäiset ja usein myös jännitteiset diskurssit mahdollistivat varainkerääjien kokemuksen merkityksellisestä ja voimaannuttavasta työstä. Vaikka Meisenbachin (2008) tutkimuksessa identiteettiä itsessään ei varsinaisesti käsitteellistetty resurssitekijäksi, käsitykset identiteetistä kuitenkin lievensivät esimerkiksi työn sosiaalisia vaatimustekijöitä. Grubenmannin ja Meckelin (2017) tutkimuksessa sen sijaan tarkasteltiin nimenomaan toimittajien ammatti-identiteettiä resurssitekijänä toimitustyön muutoksissa. Tutkimuksessa toimittajien keskinäinen vuoropuhelu journalististen arvojen, käytänteiden, roolikäsitysten ja toimintatapojen välillä tekivät ammatti-identiteetistä resurssin, joka auttoi toimittajia selviytymään alaa ravistelevista muutoksista sekä epävarmuudesta sekä pohtimaan uusia toimintatapoja laadukkaasti journalismin toteuttamiseksi.

Samalla tavoin voidaan myös suomalaisten toimittajien ammatti-identiteettiä nähdä tietynlaisena resurssina, johon toimittajat nojautuvat muutosten keskellä (Pöyhtäri, Väliverronen ja Ahva 2016). Media-alan digitalisoitumisen murroksessa suomalaista toimittajakuntaa piti koossa jaettu ymmärrys journalismin peruspilareista ja ydinarvoista eli autonomiasta, objektiivisuudesta ja julkisesta palvelusta. Perusarvoihin tukeutuminen ylläpiti myös uskoa

työn mielekkyyteen. (Pöyhtäri, Väliverronen ja Ahva 2016, 18–19.) Tässä tutkimuksessa nähdään, että identiteettikäsitteet tuottavat rajanhallinnalle merkityksiä, joilla voidaan sekä oikeuttaa että mahdollistaa omaa toimintaa. Tällöin erityisesti ammatti-identiteetti voidaan samankaltaisesti nähdä tietynlaisena resurssitekijänä myös rajanhallinnan kontekstissa.

Tutkimuksen analyysia ohjaa kaksi tutkimuskysymystä, joista ensimmäinen tarkastelee sitä, millaisia ovat toimittajien sekä heidän lähisuhdeosapuolensa käsitykset toimittajan ammatti-identiteetistä. Toinen tutkimuskysymys ohjaa tarkastelun siihen, miten toimittajien ammatti-identiteettiin liittyvät käsitykset ovat yhteydessä toimittajien työn ja muun elämän rajanhallintaan.

Aineisto ja menetelmä

Tutkimuksen aineisto koostuu suomalaisten toimittajien sekä heidän itsensä nimeämien työ- ja yksityiselämän henkilöiden puolistrukturoiduista haastatteluista (N=32). Toimittajat valikoituivat tutkimuskohteeksi, koska laajemmassa tutkimushankkeessa saatiin tietoa toimittajien työn luonteesta ja työn kontekstista. Saatua tietoa kannusti tarkastelemaan tutkimusaihetta nimenomaan toimittajien rajanhallinnan näkökulmasta. Osa haastateltavista toimittajista tavoitettiin hankkeen kontakteja hyödyntämällä ja osa käyttämällä lumipallootantaa (Tracy 2013, 156) eli toimittajia pyydettiin nimeämään samassa mediaorganisaatiossa työskenteleviä kollegoita, joilla olisi mahdollisuus osallistua tutkimukseen.

Tutkimusta varten haastateltiin yhteensä 16 toimittajaa. Ennen jokaista haastattelua haastateltaville annettiin lisätietoa tutkimuksesta, aineistonhallinnasta sekä pyydettiin allekirjoittamaan tutkimuksen suostumuslomake. Jokaisen haastattelun jälkeen otettiin yhteyttä myös toimittajan itsensä nimeämään työ- tai yksityiselämän henkilöön (kumppani, ystävä/kollega tai lähijohtaja, yhteensä 16 henkilöä) ja sovittiin haastattelu hänen kanssaan. Haastatteluja varten laadittiin puolistrukturoitu teemahaastattelurunko, jonka teemat mukailivat toisiaan sekä toimittajien että heidän lähisuhteidensa haastatteluissa. Haastattelun kulkua oli kuitenkin myös mahdollisuus muuttaa tilanteen mukaan, mikä on tällaiselle haastattelumuodolle tyypillistä (Frey, Botan ja Kreps 2000, 101). Tavoitteena oli saada mahdollisimman avoimia sekä vapaasti muodostettuja vastauksia, joissa haastateltavat puhuivat omana itsenään ja toivat esille omaa kokemusmaailmaansa (Lindlof ja Taylor 2002, 178–179).

Kaikki haastatteluihin osallistuneet toimittajat työskentelivät kokopäiväisesti isossa suomalaisessa mediaorganisaatiossa, jotka sijoittuivat maantieteellisesti usealle eri paikkakunnalle. Toimittajat työskentelivät pääsääntöisesti päivävuorossa, mutta osa työskenteli myös viikonloppu- sekä iltavuoroissa, joko säännöllisesti tai poikkeustapauksissa. Toimittajat käyttivät päivittäin useita viestintäteknologioita kuten älypuhelin (työ- ja henkilökohtainen puhelin), sähköpostia, sosiaalista mediaa sekä muita viestintä- ja yhteistyöalustoja. Haastatteluista toimittajista naisia oli kymmenen ja miehiä kuusi, ja he olivat 25–55-vuotiaita. Työkokemus vaihteli neljästä vuodesta 30 vuoteen, keskimäärin työkokemusta oli 16 vuotta. Lähes jokaisella haastateltavalla oli korkeakoulututkinto ja he elivät avio- tai avoliitossa yhtä toimittajaa lukuun ottamatta. Kahdeksalla toimittajalla ei ollut lapsia, seitsemällä lapset olivat alle 12-vuotiaita ja yhdellä lapset olivat yli 12-vuotiaita.

Toimittajien haastatteluiden lisäksi aineisto koostui toimittajien itsensä nimeämien työ- ja yksityiselämän henkilöiden haastatteluista, joista naisia oli kymmenen ja miehiä kuusi. Iältään he olivat 26–55-vuotiaita ja heidän suhteensa haastateltuun toimittajaan oli kestänyt keskimäärin 12,9 vuotta, joista lyhin suhde oli 5 vuotta ja pisin 30 vuotta. Haastateltavien tiedot on kuvattu taulukossa 1.

Taulukko 1: Haastateltavien tiedot.

Haastateltavat	Työkokemus			Haastateltu lähisuhdeosapuoli	Suhteen pituus	
	Ikä	vuosina	Työsuhde		Ikä	vuosina
miestoimittaja	35	10	vakituinen	puoliso	34	20
naistoimittaja	45	28	vakituinen	puoliso	47	18
naistoimittaja	49	11	vakituinen	puoliso	53	30
miestoimittaja	39	18	vakituinen	puoliso	37	18
miestoimittaja	41	20	vakituinen	puoliso	42	12
naistoimittaja	26	4	määräaikainen	puoliso	26	5
naistoimittaja	25	6	vakituinen	puoliso	26	5
miestoimittaja	29	5	määräaikainen	puoliso	28	10
naistoimittaja	53	20	vakituinen	ystävä	48	10
naistoimittaja	41	20	vakituinen	ystävä	38	15
miestoimittaja	42	18	vakituinen	ystävä	49	6
miestoimittaja	39	15	vakituinen	ystävä	42	7
naistoimittaja	43	20	vakituinen	lähijohtaja	41	0,6
naistoimittaja	38	13	vakituinen	lähijohtaja	55	10
naistoimittaja	38	15	vakituinen	lähijohtaja	48	8
naistoimittaja	56	30	vakituinen	lähijohtaja	38	3

Haastatteluista suurin osa toteutettiin kasvotusten haastatteluihin soveltuvisissa tiloissa, esimerkiksi haastateltavien työpaikalla neuvotteluhuoneissa tai haastateltavien kotona. Osa haastatteluista toteutettiin myös puhelimitse. Haastattelut toteutti artikkelin ensimmäinen kirjoittaja. Toimittajien haastattelut kestivät 53–117 minuuttia, ja keskimäärin haastattelujen kesto oli 76 minuuttia. Toimittajien nimeämien työ- ja yksityishenkilöiden haastattelut kestivät lyhimmillään 15 minuuttia ja pisimmillään tunnin, jolloin haastattelujen pituus oli keskimäärin 37 minuuttia. Toimittajille suunnattujen haastatteluiden teemat käsittelivät useita aiheita kuten työpäivien rutiineja, suhtautumista työhön, työn ja muun elämän välistä suhdetta, viestintäteknologian roolia sekä neuvotteluja työn ja muun elämän rajoista erilaisissa vuorovaikutussuhteissa. Teemat muodostuivat toimittajien ammatti-identiteettiä koskevista tutkimuksista (Deuze 2005; Lehtonen 2013; Pöyhtäri, Väliverronen ja Ahva 2016; Snyder, Johnson ja Kozimor-King 2019), ja kysimme esimerkiksi sitä, miten toimittajat ja heidän lähisuhdeosapuolensa toimittajan työn ja muun elämän näkevät ja mitä toimittajuus toimittajille merkitsee. Työn ja muun elämän rajapintaa koskevia kysymyksiä ohjasi teoreettinen viitekehys rajanhallinnasta vuorovaikutusprosessina (Clark 2000; Cruz ja Meisenbach 2017), minkä vuoksi haastateltavilta kysyttiin esimerkiksi sitä, miten työpäivän venymisestä

tai työskentelystä iltaisin keskustellaan esimerkiksi puolison kanssa. Lähisuhdeosapuolten haastattelurunko oli hieman suppeampi ja sen kysymykset koskivat haastateltavien käsityksiä siitä, miten toimittajat yleensä ottaen suhtautuivat työn ja muun elämän rajanhallintaan, työhönsä toimittajina, viestintäteknologian käyttöön sekä tapoihin tuoda esiin työn ja muun elämän velvollisuuksia ja vaatimuksia erilaisissa vuorovaikutussuhteissaan.

Aineiston käsittely ja analyysi

Kaikki haastattelut tallennettiin ja litteroitiin kirjalliseen muotoon sanatarkasti siten, että usein toistuvat äännähdykset tai täytesanat jätettiin litteroimatta. Litteroitua tekstiaineistoa tuli yhteensä 395 sivua (fonttikoko 12, riviväli 1.0). Aineiston analyysimenetelmä oli laadullinen aineistolähtöinen temaattinen analyysi, jossa aineistosta etsittiin systemaattisesti merkityskokonaisuuksia (Schreier 2014, 170). Temaattinen analyysi (Braun ja Clarke 2006) sekä laadullinen sisällönanalyysi (Schreier 2014) muistuttavat hyvin pitkälti toisiaan, sillä molemmissa tavoitteena on tarkastella teemoja, jotka sisältävät jotain tärkeää suhteessa tutkimuskysymyksiin (Schreier 2014, 170) ja havainnollistavat toimintatapoja tai tarkoitusta itse aineistossa (Braun ja Clarke 2006, 79). Oleellista analyysimenetelmässä on systemaattisuus, jonka avulla aineistoa on mahdollista vertailla ja tarkastella asioiden ja ilmiöiden välisiä suhteita. Tässä tutkimuksessa merkityskokonaisuudet muodostuivat muutamien sanojen tai lauseiden muodostamista kokonaisuuksista, jotka tunnistettiin aineistolähtöisesti toimittajien sekä heidän työ- ja yksityiselämän lähisuhteiden selonteosta eli käsityksistä toimittajuuteen sekä toimittajien ammatti-identiteetteihin liittyen.

Analyyysiprosessi alkoi aineiston lukemisella (Braun ja Clarke 2006; Tracy 2013) ja analyysin alkuvaiheessa painottui Schreierin (2014) laadullisen sisällönanalyysin malli, jolloin aineistosta keskityttiin löytämään yhtenäisiä merkityksiä. Voidaan puhua myös avoimesta koodauksesta (Corbin ja Strauss 1998, 160), jossa tavoitteena on tunnistaa aineistosta empiirisiä teemoja. Avoimen koodauksen jälkeen koodit käytiin läpi kriittisesti ja joitain samankaltaisia koodeja yhdisteltiin ja tarvittaessa muodostettiin uusia koodeja. Lopullisista koodeista rakentui koodausrunko (Tracy 2013, 191), jonka avulla koodit ryhmiteltiin alateemoihin sekä luotiin uusia alateemoja. Aineistoa teemoiteltaessa tarkasteltiin tiettyjä rajanhallinnan piirteitä, kuten sitä, miten työpäivän aloittamista ja työpäivän kulkua kuvattiin, sekä ammatti-identiteettiin liittyviä piirteitä, kuten sitä, miten työstä yleensä ottaen puhuttiin. Koodauksessa huomiota kiinnitettiin erityisesti seuraavan tyyppisiin sanoihin ja lauseisiin: ”työtä tehdään omalla persoonalla, ”kaikkialla missä liikun, olen myös toimittaja”, ”nyt ne on irtoamassa toisistaan, työ ja muu elämä [...] se oikea elämä” tai ”olen perheenisä kaikkein eniten”. Näistä muodostui alateemoja, kuten roolien yhteneväisyys, työn merkityksellisyys, työlle antautuminen, työn ja muun elämän välillä tasapainoileminen, perheen arvostaminen sekä toimittajuuden häivyttäminen. Näiden alateemojen kautta konstruimme käsitykset toimittajien ammatti-identiteetistä kahdeksi yläteemaksi, toimittajuus elämäntapana sekä toimittajuus palkkatyönä.

Analyyssia ohjasivat siis kysymykset siitä, miten toimittajat sekä heidän lähisuhdeosapuolensa yleensä otteen puhuvat toimittajan suhtautumisesta työhön tai vapaa-aikaan, perheeseen tai harrastuksiin, mitä toimittajat kertovat ammatti-identiteetistään tai millaisena lähi-

suhdeosapuolet näkevät toimittajan ammatti-identiteetin. Toimittajuus elämäntapana -yläteema muodostui toimittajien sekä heidän lähisuhdeosapuolten kuvauksista, joissa korostui työn ja yksityisen elämän rajattomuus, työn merkityksellisyys sekä omatahtoinen halu omistautua työnteolle myös työajan ulkopuolella. Sen sijaan toimittajuus palkkatyönä -yläteema muodostui toimittajan ammatti-identiteetille annetuista merkityksistä, joissa korostui tarve muodostaa, neuvotella sekä vetää rajoja työn ja muun elämän välille.

Erilaiset ammatti-identiteettiin liittyvät käsitykset sekä niiden merkitys rajanhallinnalle tulivat esiin myös toimittajien sekä heidän lähisuhdeosapuoltensa vuorovaikutustilanteiden sekä -suhteiden kuvauksista, jonka vuoksi toinen tutkimuskysymys ohjasi tarkastelemaan sitä, miten toimittajien ammatti-identiteettiin liittyvät käsitykset ovat yhteydessä toimittajien työn ja muun elämän rajanhallintaan. Analyysissa keskityttiin siis sekä toimittajien että heidän lähisuhdeosapuolten kuvauksiin vuorovaikutustilanteista, joissa neuvoteltiin työn ja muun elämän rajoista, ja joissa toimittajien ammatti-identiteettiin liittyvät käsitykset tulivat esille. Identiteettikäsitteiden yhteyttä työn ja muun elämän rajanhallintaan vahvistivat toimittajien kuvausten lisäksi lähisuhdeosapuolten kuvaukset. Kun toimittaja itse kertoi esimerkiksi tilanteesta, jossa työhön uppoutuminen kotona ollessa saattoi näyttäytyä läsnäolon puutteena, analyysimme sai vahvistusta tämänkaltaisen ilmiön olemassaolosta niiltä suhteen osapuolilta, jotka kertoivat samanlaisesta ilmiöstä. Samalla tavalla toimittajien kuvatessa esimerkiksi arvomaailmaansa, jossa perhe asetettiin etusijalle, lähisuhdeosapuolten samankaltaiset kuvaukset vahvistivat tätä käsitystä toimittajan ammatti-identiteetistä sekä sen merkitystä rajanhallinnalle.

Tulosten aineistoesimerkeistä on poistettu kaikki sellainen tieto, jonka avulla haastateltavat tai heidän lähisuhdeosapuolensa olisivat tunnistettavissa. Anonymiteetin turvaamiseksi aineistoesimerkit eivät kulje rinnakkain siten, että toimittajan ja hänen lähisuhdeosapuolensa näkemykset tulisivat esille samanaikaisesti. Sen sijaan aineistoa käsiteltiin laajemmin yhtenä kokonaisuutena.

Käsitykset toimittajan ammatti-identiteetistä muodostivat kaksi toisistaan eriävää yläteemaa, toimittajuus elämäntapana sekä toimittajuus palkkatyönä. Näiden kahden yläteeman tarkempaa jäsentymistä tarkastellaan tulososion ensimmäisessä osassa. Tulososion toinen osa sen sijaan keskittyy tarkastelemaan, millainen merkitys erilaisilla toimittajien ammatti-identiteettiin kytkeytyvillä käsityksillä on työn ja muun elämän rajanhallinnalle.

Toimittajan ammatti-identiteettiä koskevat erilaiset käsitykset

Toimittajuus elämäntapana

Toimittajuus elämäntapana -yläteemassa sekä toimittajien että heidän lähisuhdeosapuoltensa käsityksissä korostui voimakkaasti näkemys siitä, että toimittajuus koettiin tietynlaisena tapana elää. Toimittajuus elämäntapana -yläteemaan kytkeytyivät kuvaukset 1) elämän osa-alueiden kokonaisvaltaisuudesta 2) työn merkityksellisyydestä sekä 3) työlle omistautumisesta.

Elämän osa-alueiden kokonaisvaltaisuus tuli esille käsityksissä, joiden mukaan työ ja yksityinen elämä eivät olleet erillisiä osa-alueita, vaan ne limittyivät toinen toisiinsa. Koko-

naisvaltaisuutta korostivat myös ajatukset, joiden mukaan toimittajan työtä tehtiin nimenomaan omalla persoonalla, omana itsenään. Siitä huolimatta, että objektiivisuus ohjasi toimittajien työskentelyä, usein juttuaiheiden lähteet tai ideat löytyivät omasta elämäpiiristä. Osittain tämän takia toimittajille työroolin ja henkilökohtaisen roolin erottaminen tuntui tarpeettomalta, jopa epäluonnolliselta, sillä toimittajuus oli osa heidän identiteettiään. Vahva ammatti-identiteetti tuli näkyväksi samankaltaisina tapoina jäsentää maailmaa niin työssä kuin vapaa-ajalla:

Kaikkialla missä liikun niin olen myös toimittaja, vapaa-ajalla ja töissä nyt varsinkin. Ja tykkään vapaa-ajalla mennä tilanteisiin ja tilaisuuksiin, missä altistaa itsensä juttuideoille, koska mun ammatti on ottaa selvää ja kertoa, mitä tällä alueella tapahtuu, niin haluan vapaa-ajalla käydä eri paikoissa ja tapahtumissa. (Toimittaja)

Vaikka toimittajat eivät kokeneet työskentelevänsä näin toimiessaan, saattoi asia näyttäytyä lähisuhdeosapuolille toisin. Käsitys toimittajuudesta elämäntapana näyttäytyi alla olevassa aineistoesimerkissä lähisuhdeosapuolen kuvatessa toimittajan vapaa-ajan viettoa.

Eri tavalla hän tarkkailee ympäristöä kuin taas sitten minä. Ja aamulla, jos luetaan lehteä, niin hänen on pakko lukea se läpi, että taas töissä tietää. Niin se näkyy tosi paljon vapaalla se sen työ. (Toimittajan puoliso)

Toimittajan ammatti-identiteetti koettiin jopa niin vahvaksi, että ilman työtä ja toimittajuutta identiteettistä ja minuudesta ajateltiin jäävän uupumaan jotain oleellista ja tärkeää. Toimittajat eivät siis kokeneet työskentelevänsä vapaalla tai lomalla, vaikka rekisteröivätkin tilanteita tai aiheita ammatillisista syistä. Toimittajuus elämäntapana näyttäytyi sen sijaan tavoissa tarkastella ja jäsentää maailmaa myös työajan ulkopuolella.

Toimittajuutta elämäntapana rakensivat myös käsitykset työn merkityksellisyydestä. Työn merkityksellisyys korostui toimittajien saadessa toteuttaa itseään työssä ja etenkin tilanteissa, joissa omien journalististen ratkaisujen myötä koettiin onnistumisia. Myös puoliset tunnistivat toimittajien työn merkityksellisyyden kuvatessaan toimittajan mahdollisuuksista kirjoittaa asioista ja ilmiöistä, jotka toimittajat kokivat itselleen tärkeiksi. Työn merkityksellisyys tuli esille myös kuvauksissa, joiden mukaan toimittajaksi ei ajaututtu, vaan kyseessä oli haaveammatti, johon pääsemiseksi oli tehty määrätietoisesti töitä. Näissä kuvauksissa korostuivat myös käsitykset siitä, ettei ammatti-identiteetti kytkeytynyt pelkästään työyhteisöön tai työnantajaan, vaan ennen kaikkea haluan olla toimittaja. Työn merkityksellisyys näkyi vahvana työn imuna, esimerkiksi toimittajien valmiutena siirtää yksityisen elämän velvollisuuksia kiireisessä uutistilanteessa tai tapoina uppoutua työn alla oleviin työtehtäviin myös työajan ulkopuolella:

Mulla on erinomainen työn imu, se on vahva. Jos on joku oikeasti iso asia, niin eipä siinä kyllä kauheasti kotiasioita mietitä, jos on ns. tilanne päällä. Silloin on jotkut muut asiat mielessä. (Toimittaja)

Toimittajuutta elämäntapana vahvistivat myös toimittajien sekä heidän lähisuhdeosa-puoltensa käsitykset toimittajan työlle omistautumisesta. Työlle omistautuessaan toimittajat halusivat olla aina tavoitettavissa, ja he kokivat tavoitettavuuden olevan olennainen osa heidän ammatti-identiteettiään. Jos maailmalla tapahtui jotain sellaista, mikä edellytti toimittajilta nopeaa toimintaa, toimittajat olivat valmiita reagoimaan. Kyseessä ei ollut niinkään velvollisuus työnantajaa kohtaan, vaan käsitys kumpusi toimittajien vahvasta ammatti-identiteetistä, joka näkyy seuraavassa aineistoesimerkissä.

Mut kyllä mä sen verran niinku henkeen ja vereen toimittaja oon et sit ku jotain tapahtuu niin sitte se tilanne muuttuu. Et sitte jos syliin tipahtaa skuuppi nii sillon ruvetaan olemaan töissä ja järjestetään lapset hoitoon ja sillä selvä, mutta se on oma valinta. (Toimittaja)

Toisaalta omistautuminen työlle olemalla tavoitettavissa mahdollisti myös suhteiden ylläpidon ihmisiin ja toimijoihin, jotka olivat selvästi hyödyllisiä toimittajan työssä. Sen nähtiin madaltavan kynnystä toimittajien sekä lukijakunnan välillä ja näin edesauttavan tiedon saantia.

Työlle omistautuessaan toimittajat puhuivat myös työmoraalistaan. Toimittajat käyttivät itse työmoraalin käsitettä kuvatessaan tilanteita, joissa olivat kokeneet omistautuvansa työlle juuri siksi, että toisella tavalla toimiminen olisi sotinut heidän moraalikäsitystään vastaan. Tämä tuli esille erityisesti kuvauksissa, joissa toimittaja ei sairastuessaan mielellään siirtänyt töitään muiden tehtäväksi, vaan työt viimeisteltiin mieluummin itse, vaikka sairausvuoteelta:

On mulla ollut sellaisia päiviä, ei tässä työssä, mutta aikaisemmin, että olen lähtenyt kesken päivän kotiin, koska mulla on niin kova migreeni, kolme tuntia ollut pois ja mennyt takaisin töihin. Että työmoraali on ehkä pikkasen turhankin kova [...] Ja tää kuvaa mua tyyppinä, enkä mä tee sitä sen takia, että haluan pisteitä tai jotain [...] mutta silloinkin kun esim. oli se migreeni, niin mun oli pakko saada se juttu valmiiksi sinä päivänä, ettei ollut vaihtoehtoja. (Toimittaja)

Toimittajat olivat myös valmiita kantamaan vastuuta osittain hyvin itsenäisestä työskentelystä kirjoitusprosessin etenemisen ollessa toimittajien omissa käsissä. Työlle omistautuminen tarkoitti sitä, että työt valmistuivat määräaikaan mennessä. Toimittajat vastasivat paitsi työnantajan odotuksiin myös itselleen asettamiinsa tavoitteisiin ja odotuksiin ottaessaan vastaan myöhäisiltään sijoittuvia työtehtäviä tai ilmoittautuessaan resurssiksi kiireisissä uutistilanteissa.

Toimittajuus palkkatyönä

Toimittajien sekä heidän lähisuhdeosa-puoltensa toimittajan ammatti-identiteetille antamat merkitykset muodostivat myös toisen yläteeman, jossa korostui tarve muodostaa, neuvotella sekä vetää rajoja työn ja muun elämän välille. Toimittajuus palkkatyönä -yläteema muodostui 1) rajanvedosta työn ja muun elämän välille, 2) perheen asettamisesta etusijalle sekä 3) tarpeesta häivyttää toimittajuutta.

Rajanveto työn ja muun elämän välille tuli esiin kuvauksissa, joissa aikaisemmat tavat hallita työn ja muun elämän rajoja oli koettu toimimattomiksi tai rajat olivat olleet liian läpäisevät sekä joustavat. Käsitykset toimittajuudesta palkkatyönä pitivät sisällään muutuneen suhtautumisen toimittajan työhön ja se näkyi esimerkiksi pyrkimyksenä keskittyä työasioihin ainoastaan työpäivän aikana. Myös lähisuhdeosapuolet kertoivat toimittajien rajanvetämisestä työn ja muun elämän välillä, joka näyttäytyi välillä hyvinkin haastavana:

Tässä on puolitoistavuotta opeteltu sitä, että miten voidaan olla tekemättä töitä vapaalla. Että näyttää siltä, että ehkä harrastusten kautta löytyy tasapaino siihen, että ei yritetä tehdä töitä vapaa-ajalla. (Toimittajan puoliso)

Toimittajuuteen palkkatyönä kytkeytyivät myös kuvaukset liialliseksi koetusta työmäärästä, resurssien vähäisyydestä sekä riittämättömyyden tunteista, jotka kaikki omalta osaltaan koettiin kuormittaviksi tekijöiksi. Nämä olivat myös rajanvetämisen taustalla olevia tekijöitä. Kokemus siitä, ettei työntekijöitä yksinkertaisesti ollut riittävästi eikä edellisten, toimituksesta poistuneiden työntekijöiden tilalle palkattu uutta henkilöstöä näkyi liiallisena työmääränä, jota ei ollut mahdollista kompensoida sillä, että työ koettiin mielenkiintoiseksi ja mielekkääksi. Osittain tästä johtuen toimittajille muodostui tarve rajata tietoisesti työn valumista omalle vapaa-ajalle.

Rajanvetäminen työn ja muun elämän välille näkyi myös tavoitettavuutta koskevissa käsityksissä. Tavoitettavuutta hallittiin erilaisten laitteiden tai sovellusten avulla. Työpuhelin jätettiin eteiseen työpäivän jälkeen tai loma-aikana työ sähköposti kytkettiin pois käytöstä. Alla olevassa aineistoesimerkissä tulee esille toimittajan kokemus rajanvetämisen tarpeesta sekä hänen tekemästään muutoksesta tavoitettavuuden suhteen.

Kroonisesti katsoin [puhelinta], vaikka ei välttämättä ollut mitään asiaa. Mutta huomasin, että mitä mä tällä teen. Ja sitten poistin sen kokonaan [...] Puhelin jää töihin, jos ei ole erikseen sovittu jotain juttua, mikä pitää tehdä vielä työpäivän jälkeen. Ja etäpäivänä laitan sen äännetömälle, sen jälkeen, kun lopetan. (Toimittaja)

Rajanvetäminen ilmeni toimittajien ja heidän lähisuhteiden kuvauksissa työstä irrottautumisena, jolloin tietoisesti pyrittiin välttämään työasioiden käsittelyä tai ajattelua sen jälkeen, kun työpäivä oli saatu päätökseen. Myös perheelle työstä irrottautuminen merkitsi työn rajaamista vapaa-ajalta siten, että toimittaja kykeni olemaan silloin läsnä perheelleen, ei niinkään työlle. Etenkin puoliset kertoivat myös kannustaneensa toimittajapuolisoihin irrottautumaan työstä havaitessaan, ettei työpäivä ollut vielä ajatuksen tasolla päättynyt. Työstä irrottautumista vahvistivat myös käsitykset siitä, että työnantajalle annettiin vain tietty määrä tunteja päivässä ja loppuaika oli niin sanotusti omaa aikaa, jonka sisältöä ei työnantaja voinut määrittää.

Toimittajuutta palkkatyönä rakensivat myös käsitykset perheen asettamisesta etusijalle. Nykyistä vaativampiin työtehtäviin saatettiin jättää hakeutumatta perhetilanteen vuoksi. Jos työn ja perhe-elämän vaatimukset olivat samanaikaisia, perheen tarpeet suhteessa työvelvoitteisiin koettiin tärkeämmiksi:

*Mä luulen, että se tulee siinä, että jos pitää laittaa etusijalle, että pitäisi vaikka [...] töistä soite-
taan, että pystytkö tulemaan töihin ylimääräisesti, niin jos on sovittu vähääkään jotain perheen
kanssa, niin vastaus on että en. (Toimittaja)*

Myös lähiosapuolten kuvaukset tukivat tämänkaltaista asetelmaa, jossa puoliso oli asetta-
nut perheen tarpeet työn edelle. Perheen merkitys korostui myös tavassa suhtautua vanhem-
muuteen ja tämänkaltaista toimittajan omaa kuvausta vanhemmuuden merkityksestä tuki
myös lähisuhdeosapuolen näkemys:

*Hänen puheessa on myös isän rooli tosi vahva. Jos pitäisi sanoa, että millainen rooli on eniten
puheessa, niin ei hänestä kuule aina, että hän on toimittaja, että isärooli on erittäin vahva.
(Toimittajan ystävä)*

Puhe perheen merkityksestä liittyi vahvasti toimittajien elämäntilanteisiin. Jotkut haasta-
teltavat kokivat, että lasten syntymän jälkeen vastuut ja velvollisuudet työn ulkopuolella oli-
vat kasvaneet, kun taas ne toimittajat, joiden lapset olivat jo aikuisia, korostivat puheissaan
vähemmän perhevelvoitteita.

Toimittajuus palkkatyönä näyttäytyi myös toimittajuuden häivyttämisenä. Taustalla oli
kokemus siitä, ettei toimittajan ammatti-identiteettiin nojautumalla ollut mahdollisuutta
toteuttaa itseään elämän kaikilla osa-alueilla. Toimittajien kuvauksissa rakentui tarve nähdä
itsensä muunakin kuin toimittajana ja erottaa työ muusta elämästä, jota eräs toimittaja kuvaili
”oikeaksi elämäksi”. Tämänkaltaisen toimittajuuden häivyttäminen ilmeni lähisuhdeosapuol-
ten mukaan vähentyneenä työasioiden hoitamisena tai työstä puhumisena vapaa-aikana. Toi-
mittajuutta häivyttiin myös irrottautumalla konkreettisesti työympäristöstä. Irrottautumi-
nen saattoi olla psykologista, esimerkiksi median jatkuvan seuraamisen välttämistä. Fyysinen
irrottautuminen sen sijaan tapahtui etenkin pidemmällä lomilla ympäristöä vaihtamalla:

*Siitä työn ja vapaa-ajan rajasta, mä pidän tiukasti kiinni siitä, ja se on mun henkireikä, en pysty
lomailemaan oman kotikunnan alueella [...] mulla on kesämökki toisella paikkakunnalla, ja kun
mulla on loma tiiviin talvikauden jälkeen, niin olen joka kesä useamman viikon lasten kanssa
mökillä [...] se on toki vuosi vuodelta helpottunut tavallaan ja musta tuntuu että saan pidettyä
sen oman reviiriini koko ajan paremmin ja paremmin [myös kotipaikkakunnalla ollessani].
(Toimittaja)*

Toimittajuuden häivyttämisessä myös sosiaalisella ulottuvuudella oli suuri merkitys. Toi-
mittajien kertomuksissa tuli esille, että toimittajat jättivät ammattinsa mainitsematta useissa
vapaa-ajan sosiaalisissa tilanteissa. Tämän lisäksi työn ulkopuolisissa vuorovaikutussuhteissa,
kuten perhe- tai ystäväpiirissä työstä puhumista pyrittiin välttämään tai rajoittamaan:

*Kun mä tapaan mun vaikka omia vanhempia täällä, keskustelu aika nopeasti kääntyy työhön ja
ne saattaa kertoa mulle juttuvinkkejä ja tällaista. Ja usein tuntuu, että en nyt ehkä jaksaisi. Se on
ehkä monelle myös mun lähipiiriin kuuluvulle, joka ei tee tätä työtä, joskus hankala käsittää sitä,
että se että ne kertoo mulle juttuvinkkejä mun vapaa-ajalla, niin sehän on mulle sitten työtä, kun
mä otan niitä vastaan [...] etten mä aina halua olla vaan toimittaja. (Toimittaja)*

Kaiken kaikkiaan toimittajuus palkkatyönä -yläteemassa toimittajan ammatti-identiteetille annettiin merkityksiä, joissa pyrittiin irrottautumaan perinteisestä ajatuksesta, jonka mukaan toimittaja on tai hänen tulisi olla aina töissä.

Toimittajien ammatti-identiteetin merkitys työn ja muun elämän rajanhallinnalle

Toimittajuus elämäntapana sekä toimittajuus palkkatyönä -yläteemat muodostuivat käsityksistä, joiden voidaan nähdä helpottavan tai haittaavan toimittajan työn ja muun elämän rajanhallintaa. Toisin sanoen toimittajien ja heidän lähipiirinsä vuorovaikutuksessa antamat merkitykset ammatti-identiteetille sekä oikeuttivat että mahdollistivat tiettyjä asioita, kuten työstä puhumisen myös työajan ulkopuolella tai kieltäytymisen työajan ulkopuolelle sijoittuvista työtehtävistä. Tämä tuli esille toimittajien sekä heidän lähisuhdeosapuoltensa välisten suhteiden ja vuorovaikutustilanteiden kuvauksissa. Tässä osiossa tarkastellaan sitä, miten käsitykset ammatti-identiteetistä ovat yhteydessä työn ja muun elämän rajanhallintaan.

Toimittajuus elämäntapana ja työn ja muun elämän rajanhallinta

Sekä toimittajien että heidän lähisuhdeosapuolten kuvauksissa kävi ilmi, kuinka käsitykset toimittajuudesta elämäntapana helpottivat toimittajien työn ja muun elämän rajanhallintaa. Toimittajuuteen elämäntapana kytkeytyivät käsitykset siitä, että työ ja muu elämä limittyvät ja tämä oikeuttaa puheen työstä, työn sisällöistä tai työpäivien kulusta myös työajan ulkopuolella. Kun lähisuhdeosapuoli ymmärsi työn kontekstia, siihen liittyviä vaatimuksia ja velvollisuuksia, työn aiheuttamia paineita tai sisäistä paloa sekä intohimoa työtä kohtaan, toimittajat kokivat tulleen ymmärretyiksi ilman ylimääräistä taustoittamista, kykenivät refleктоimaan ajatuksiaan sekä jakamaan vaikeita asioita tietäen saavansa asiaankuuluvaa empatiaa ja ymmärrystä. Etenkin suhteissa, joissa toimittajan lähisuhdeosapuolella oli myös kokemusta journalistisella alalla toimimisesta, käsitykset toimittajuudesta elämäntapana tukivat toimittajien rajanhallintaa:

Että tavallaan myös se empatia tulee sieltä, mitä kaipaa sillä hetkellä tai sitten semmoinen riemu jonkun yhteisen onnistumisen jakamisesta [...] toinen toimittaja ymmärtää, että jos syttyy tulipalo, niin sinä et voi sanoa, että mulla oli kyllä nyt tässä sovittuna illallinen kotona. Että jos olet siinä vuorossa, niin sinä jäät siihen, et sä voi sanoa, että soittakaa tänne joku muu, että mä lähden illalliselle. Ja ne on semmoisia, että saattaa esim. parisuhteessa aiheuttaa kahnausta, niin sitten niistä on helppo puhua sellaiselle, joka itse tietää sen. Että mitä se on. (Toimittaja)

Toimittajille mahdollisuus tuoda esiin työn merkityksellisyyttä näissä vuorovaikutussuhteissa tarkoitti sitä, että heidän lähisuhdeosapuolensa näkivät heidät kokonaisina. Vastavuoroisesti myös lähisuhdeosapuolet, etenkin puoliset, tunnistivat, että työn merkityksellisyys sekä sen ymmärtäminen oli tietyllä tavalla myös osa parisuhteeseen kuuluvaa vuorovaikusta, joka helpotti toimittajien rajanhallintaa.

No mä olen itsekin kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista ja musta on tosi mielenkiintoista käydä niitä juttuja läpi, että kyllähän siinä kuulee semmoisesta asioista, mihin ei muuten törmäisi kuin sitten ehkä lehteä lukemalla ja jonkun muun kirjoittamana. Mutta kyllä minusta on ihan mielenkiintoista olla mukana siinä prosessissa [...] kyllä se helpottaa toisen tukemista siinä parisuhteessa, että sitä duunia pystyy tukemaan. (Toimittajan puoliso)

Käsitykset toimittajuudesta elämäntapana myös haittasivat toimittajien työn ja muun elämän rajanhallintaa. Niillä oikeutettiin esimerkiksi iltaisin työskentely, joka tuotti haasteita työn ja muun elämän rajanhallinnalle. Työhön uppoutunut toimittaja ei välttämättä ollut läsnä kohtaamisessa, vaikka olikin fyysisesti paikalla. Lisäksi rajanhallintaa haastivat erityisesti tilanteet, joissa odotukset erosivat toisistaan; toimittaja toivoi mahdollisuutta keskittyä työhön ja perhe läsnäoloa. Alla olevassa aineistoesimerkissä toimittaja kuvaa vuorovaikutusta tämänkaltaisesta tilanteesta.

Kun ajatukset menee töihin, niin en ole hirveästi paikalla vaikka olekin siinä [...] mä pyrin siihen välillä, että mä en katoaisi, mä yritän hakea sitä, että olisin läsnä paremmin [...] ja kyllähän mä ärsyynyn, jos mun perhe sanoo siitä, että haloo [...] mua alkaa ärsyttää, että mulla on työasiassa mielessä, mä haluan ajatella sitä, älkää antako sen häiritä, kestääkö minua. (Toimittaja)

Toimittajuutta elämäntapana myös käytettiin perustelevaan tiettyjä toimittajan ammattiin liittyviä vuorovaikutuskäytänteitä, kuten asioiden kyseenalaistamista. Tämä osaltaan vaikeutti työn ja muun elämän rajanhallintaa. Toimittajat kertoivat tapauksista, joissa heidän vuorovaikutustaan, tapaansa asetella kysymyksiä ja odottaa vastauksia oli kuvattu liian ammatilliseksi, ikään kuin he olisivat haastatelleet ja keränneet tietoa myös työelämän ulkopuolisissa vuorovaikutustilanteissa. Toimittajat kertoivat joutuvansa joskus muistuttamaan muita siitä, että yksityisen elämän tilanteissa hän/toimittaja oli paikalla omana itsenään eikä salamyhkäisesti keräämässä tietoa. Tämän lisäksi vahvat toimittajan työhön liittyvät vuorovaikutuskäytänteet olivat läsnä kaikkein läheisimmissäkin suhteissa:

Jos vaikka parisuhteessakin on tilanne, että haluan puhua jonkun asian selväksi, niin jos se toinen on epälooginen, niin mä tartun siihen ja mä haastan ja mä kyseenalaistan ja mä lähestyn sitä eri kulumista, ku se on niin tuolla selkäytimessä. Ja mä en tarkota sillä mitään pahaa ja se ei oo missään nimessä tarkoituksellista. Mut se vaan tulee tuolta. (Toimittaja)

Toimittajat kertoivat myös, että tilanteet, joissa he asettivat työn etusijalle, saattoivat tulla yllätyksenä etenkin uusissa suhteissa, joissa toinen osapuoli ei tiennyt tai ymmärtänyt, miksi näin toimittiin. Tämä aiheutti konfliktinomaisia tilanteita, jotka edellyttivät neuvottelua. Erään toimittajan mukaan tämä näkyi ”turhauttavina keskusteluina”, koska toimittaja itse koki, ettei pystynyt vahvan ammatti-identiteetin vuoksi toimimaan muulla tavalla.

Käsitykset toimittajuudesta elämäntapana hankaloittivat työn ja muun elämän rajanhallintaa myös silloin, kun työlle omistautumisen kuvattiin aiheuttavan ajoittaista kireyttä ja stressiä. Tämä näyttäytyi pahantuulisuutena ja väsymyksenä vuorovaikutustilanteissa etenkin työn ulkopuolella. Oleellista toimittajien näkökulmasta oli kuitenkin tunnistaa tilanteet sekä erottaa ne suhteen ulkopuoliseksi tekijöiksi:

Siippa nykyään osaa ottaa paremmin vastaan sitä mutta ehkä meidän suhteen alussa siinä oli tekemistä että hän oppi siihen että se ei ole hänen vikansa, ja mä en häntä mistään nyt syytä, et se on vaan mun, siis takakireys johtuu siitä työelämän tilanteesta. [...] itseasiassa kyllä mä oon aina puhunut hänelle hyvin suoraan siis tästä asiasta nimenomaan että mä oon sanonu aina että jos mä suutun niin tai räjähdän jostain pikku asiasta nii sitten heti perään sanon että "anteeksi, tää ei johdu nyt sinusta, et mulla on nyt työasioista paha mieli". (Toimittaja)

Käsitykset toimittajuudesta elämäntapana eivät niinkään hankaloittaneet työyhteisössä tapahtuvaa työn ja muun elämän rajanhallintaa. Tämä oli myös odotettavissa, sillä toimittajuuteen elämäntapana kytkeytyvissä käsityksissä korostui nimenomaan vahva omistautuminen työlle, jonka voi nähdä enemmänkin helpottavan työn ja muun elämän välistä rajanhallintaa työyhteisössä. Oleellista kuvausten perusteella oli myös konteksti ja vuorovaikutussuhde, jossa käsitykset ammatti-identiteetistä tulivat näkyviksi. Esimerkiksi tuoreemmissa yksityiselämän vuorovaikutussuhteissa vahva ammatti-identiteetti haastoi eri tavalla toimittajien rajanhallintaa kuin pitkissä suhteissa, joissa suhteen osapuolille oli muodostunut yhteinen käsitys siitä, miten vaikkapa kiireellisiin työtehtäviin suhtauduttiin.

Toimittajuus palkkatyönä ja työn ja muun elämän rajanhallinta

Vuorovaikutustilanteiden ja suhteiden kuvaukset osoittivat, että myös käsitykset toimittajuudesta palkkatyönä sekä helpottivat että haittasivat toimittajien työn ja muun elämän rajanhallintaa. Käsitykset toimittajuudesta palkkatyönä helpottivat rajanhallintaa tilanteissa, joissa toimittajat oikeuttivat esimerkiksi tarpeensa tasapainottaa työn ja muun elämän välistä suhdetta. Tällöin etenkin lähijohtajat kokivat, että keskustelut muutostarpeista tasapainon löytämiseksi olivat tärkeitä. Ne edesauttoivat yhteisen tavoitteen saavuttamista, huolimatta siitä, että lähijohtaja ei aina voinut toteuttaa toivottuja muutoksia. Tasapainoilun tarpeista kuitenkin keskusteltiin avoimesti ja mietittiin yhdessä ratkaisuja, jotka edesauttoivat tilannetta:

Jos hän toivoo etäpäiviä ja se on mahdollista, niin kyllä me on sitten pyritty niitä antamaan [...] on siitä puhunutkin, että joskus hän saa paljon enemmän aikaiseksi sellaisen päivän aikana kuin tässä toimituksessa, kun täällä on kuitenkin koko ajan jatkuva hälinä ja pyörinä ja tulee sitä keskeytystä enemmän [...] viimeksi kun hänellä on ollut tällainen niin hän jälkeensä kiitti ja sano että se oli todella hyvä siinä kohtaa, kun oli sellainen väsynyt hetki niin se virkisti kun sain tehdä rauhassa kotona. (Toimittajan lähijohtaja)

Käsitykset toimittajuudesta palkkatyönä mahdollistivat keskustelun tasapainoilun tarpeesta sekä perheen asettamisesta etusijalle ja näin ollen helpottivat toimittajien työn ja muun elämän rajanhallintaa. Etenkin lähijohtajien mielestä tämä oli tärkeää, mikä ilmeni heidän kuvauksissaan käydyistä keskusteluista henkilökohtaisen elämän ja työelämän tasapainottamisen merkityksestä hyvinvoinnille ja jaksamiselle:

Jos hän on kokenut, että ne henkilökohtaisen elämän asiat vaikuttavat työhön, hän on halunnut kertoa ne minulle ja tietysti se on ollut luottamuksellista keskustelua. Mutta se on sitten ehkä helpottanut minunkin ymmärrystä ja mä oon pystynyt esimerkiksi ottamaan huomioon sen työtehtävissä ja joustoissa ja muissa, että olen pyrkinyt auttamaan häntä selviytymään niistä tilanteista sitten kun tiedän mistä on kysymys. (Toimittajan lähijohtaja)

Käsitykset toimittajuudesta palkkatyönä edesauttoivat toimittajien rajanhallintaa erityisesti läheisissä, puolisoiden välisissä vuorovaikutussuhteissa. Vaikka puoliset tunnistivat toimittajan vahvan ammatti-identiteetin, yhtä vahva oli myös käsitys siitä, että tilanteen vaatiessa perheen tarpeet menivät työn edelle. Toisin sanoen käsityksillä toimittajuudesta palkkatyönä oikeutettiin ja perusteltiin esimerkiksi vastuunkantamista tasapuolisesti sekä työn että muun elämän osa-alueilla, mikä helpotti työn ja muun elämän rajanhallintaa. Tämänkaltaisen tilanne näkyy alla olevassa, toimittajan puolison kertomassa kuvauksessa:

Ihan samalla tavalla kuin jos toinen on mennyt myöhemmin töihin, niin toinen on kotona ollessaan tiennyt välittömästi, että mitä täällä tarvii tehdä [...] tavallaan mä sanosin, että me molemmat ollaan aika hyvin kiinni työrutiineissa ja perhe-elämän rutiineissa [...] me tiedetään varsin hyvin myös se, että jos sä olet se joka ei ole töissä, niin mitä sun täytyy siellä kotona alkaa tekemään. (Toimittajan puoliso)

Käsitykset toimittajuudesta palkkatyönä mahdollistivat ymmärryksen muodostamisen toimittajien muun elämän vaatimuksista ja velvollisuuksista. Tämä ymmärrys rakentui sekä työn että muun elämän vuorovaikutussuhteissa.

Toisaalta käsitykset toimittajuudesta palkkatyönä myös hankaloittivat toimittajien rajanhallintaa. Näin tapahtui erityisesti tilanteissa, joissa toimittajan ja työnantajan tahtotilat olivat eriäviä tai käsitys työtehtävän loppuun viemisestä ei ollut yhtenäinen. Vaikka toimittajat ja heidän lähisuhdeosapuolensa kertoivat, että journalistisella alalla ymmärretään hyvin, että toimittajat eivät aina pysty joustamaan työkiireiden suhteen, esiin nousi myös muunlaisia kokemuksia. Henkilökohtaisen elämän vaatimukseen ei aina suhtauduttu suopeasti, mikä tulee esille toimittajan ja hänen lähijohtajansa välisestä vuorovaikutuksesta:

Yhden kerran muistan pomolle sanoneeni, että meille tulee viideltä vieraita, että nyt en tee sitä kainalojuttua. Että [...] se juttu oli jo valmis, mutta sitten hän rupes haluamaan, että siihen yksi osa irrotetaan kainaloon, että tehdään erillinen kainalo ja mä sitten sanoin, että mä en nyt tee sitä. Mutta se oli kyllä... oli se vähän vaikeaa sanoa, mutta sanoin sitten, että en tee [...] ei se tykännyt, se sanoi, että hän tekee sen sitten itse. (Toimittaja)

Jos toimittaja kieltäytyi vapaalla ollessaan vastaanottamasta tarjottua työtehtävää, jopa puoliset pitivät tätä yllättävänä. Paine hoitaa työasiat loppuun myös työajan ulkopuolella koettiin osittain kumpuavan työyhteisön vuorovaikutuksesta, tavoista joilla asioista puhuttiin ja erään toimittajan sanoin ”jostain kollektiivisesta, yhteisestä tiedostamattomasta”. Tämän vuoksi käsitykset toimittajuudesta palkkatyönä, joka päättyy tietyn kellonajan jälkeen, haastoi omalta osaltaan toimittajien työn ja muun elämän rajanhallintaa. Käytännössä tämä saattoi tarkoittaa, että toimittajan tuli kertoa omista henkilökohtaisista menoistaan

etukäteen, jotta työyhteisössä ymmärrettiin, ettei tuona päivänä ollut poikkeuksellisesti mahdollisuus joustaa:

Jos on sovittuna jotain, meno tai kellonaika, harrastus, usein on varattu juna- tai bussiliput mutta silloin kerron sen päiviä aikaisemmin töissä, että silloin mun pitää mennä enkä pysty venymään, ja haluaisin siksi siihen sopivan työtehtävän. (Toimittaja)

Käsitykset toimittajuudesta palkkatyönä edesauttoivat syventämään ymmärrystä elämän muiden osa-alueiden sisältämistä vaatimuksista ja velvollisuuksista sekä työ- että yksityiselämän vuorovaikutussuhteissa, mikä osaltaan helpotti toimittajien rajanhallintaa.

Toisaalta esimerkiksi toimittajilta edellytetty joustavuus haastoi heidän rajanhallintaansa, koska se ei vastannut heidän käsityksiään toimittajuudesta palkkatyönä.

Johtopäätökset ja pohdinta

Tämän tutkimuksen ensimmäinen tutkimuskysymys liittyi siihen, miten toimittajat sekä heidän lähisuhdeosapuolensa puhuvat toimittajan ammatti-identiteetistä ja millaisia merkityksiä sille annetaan. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin ja teemoittelun myötä käsitykset toimittajuudesta sekä toimittajan identiteetistä jäsenyivät kahdeksi yläteemaksi: toimittajuus elämäntapana ja toimittajuus palkkatyönä. Koska toimittajat sekä heidän lähisuhdeosapuolensa kuvailivat myös työn ja muun elämän rajanhallintaan liittyviä vuorovaikutustilanteita, ohjasi toinen tutkimuskysymys analyysin tarkastelemaan, miten toimittajien ammatti-identiteettiin liittyvät käsitykset olivat yhteydessä toimittajien työn ja muun elämän rajanhallintaan.

Näkökulma ammatti-identiteetteihin kytkeytyvistä käsityksistä ja rajanhallinnan kysymysten yhdistämisestä on uusi ja tuottaa ymmärrystä siitä, kuinka identiteetti sosiaalisena konstruktiona (Sakki ja Cottier 2012, 370) ja vuorovaikutuksessa rakentuvana käsitteenä voidaan nähdä myös osana työn ja muun elämän välistä rajanhallintaa. Työn ja perheen rajateorian (Clark 2000, 762–763) mukaan tietoisuus elämän eri osa-alueista edistää tasapainoilua työn ja muun elämän välillä ja edellyttää ennen kaikkea vuorovaikutusta, jonka myötä tietoisuus eri osa-alueista tulee esille. Tässä tutkimuksessa tietoisuutta elämän eri osa-alueista tarkastellaan etenkin ammatti-identiteettiin kytkeytyvinä käsityksinä, jotka tulosten mukaan tuottavat tietoa ja ymmärrystä elämän velvollisuuksista ja vaatimuksista niin työ- kuin yksityiselämän vuorovaikutussuhteissa.

Tämän tutkimuksen haastattelut kohdistuivat nimenomaan toimittajiin ja heitä haasteltiin toimittajina, mutta sekä toimittajien että lähisuhdeosapuolten käsitykset toimittajuudesta palkkatyönä myötäilevät ajatusta, jonka mukaan ihmiset joko segmentoivat eli eriyttävät tai integroivat eli yhdistävät työn ja muun elämän osa-alueita toisiinsa (White ja Thatcher 2015; Kossek 2016, 258–270). Ajatus täydellisestä työn ja muun elämän integraatiosta tai segmentaatiosta on kuitenkin melko teoreettinen, sillä ihmiset sijoittuvat jatkumolle, jossa on sekä segmentoivia että integroivia piirteitä (Nippert-Eng 1996, 6). Käsitykset ammatti-identiteetistä eivät myöskään palaudu takaisin yksilöihin, jolloin esimerkiksi käsitykset toimittajuudesta elämäntapana eivät muodostuneet ainoastaan niiden toimittajien ja

lähisuhdeosapuolten käsityksistä, joissa toimittajat lähtökohtaisesti yhdistivät työn ja muun elämän osa-alueita toisiinsa. Ammatti-identiteetille annetut yksittäiset merkitykset voivat siten olla myös keskenään jännitteisiä, ja jopa toisiaan poissulkevia. Puheenvuorojen tasolla tämä on luonnollista, koska ihmiset tyypillisesti ilmaisevat puheessaan keskenään kilpailevia diskursseja (Baxter, Scharp ja Lindsey 2021). Toimittajat saattoivat siis kertoa ”antavansa työnantajalle sen 7,25 h päivässä”, mutta haastattelun edetessä tuli esille, että tarvittaessa työpäivää jatkettiin iltaan saakka, koska työtehtävän kesken jättäminen olisi tuntunut väärältä. Tällaisten jännitteisten puheenvuorojen kohdalla aineistosta tehtyjä tulkintoja tukivat kuitenkin lähisuhdeosapuolten tarjoamat näkemykset.

Tulosten mukaan erilaiset käsitykset ammatti-identiteetistä sekä helpottivat että haittasivat toimittajien työn ja muun elämän välistä rajanhallintaa. On kuitenkin hyvä muistaa, että vuorovaikutuksen näkökulmasta rajanhallinta ei kuitenkaan lähtökohtaisesti viittaa työn ja muun elämän välisten rajojen vetämiseen tai eri osa-alueiden erillään pitämiseen, vaan tasapainoa niiden välille rakennetaan nimenomaan eri osapuolten välisessä kanssakäymisessä (Cruz ja Meisenbach 2018, 183). Tulokset osoittavat, että vahva identifiointi työhön näkyy usein myös neuvotteluna työn ja muun elämän rajoista esimerkiksi keskusteluna puolison kanssa työpäivän jatkamisesta kotona. Tämänkaltaista neuvottelua parisuhteen osapuolet voivat käydä myös tilanteissa, joissa puoliso kokee suhteen toisen osapuolen rajat työn ja muun elämän välillä olemattomiksi (Cruz ja Meisenbach 2018, 197). Samalla tavalla rajanhallintaa voidaan nähdä tapahtuvan tilanteissa, joissa toimittaja puhuu henkilökohtaisen elämän velvollisuuksista tai vaatimuksista lähijohtajalleen. Tällaisen työn ja muun elämän rajat ylittävän viestinnän kautta (Clark 2002, 46) muodostetaan ymmärrystä elämän eri osa-alueista niin työ- kuin yksityiselämän vuorovaikutussuhteissa.

Tulokset myös osoittavat, etteivät käsitykset ammatti-identiteetistä pelkästään haitanneet tai helpottaneet työn ja muun elämän rajanhallintaa. Toisin sanoen tutkimuksessa tunnistetut käsitykset ammatti-identiteetistä lisäävät ymmärrystä myös siitä, miksi osa toimittajista koki työpäivien venymisen, tavoitettavuuden tai osa-alueiden rajattomuuden eri tavalla kuin joku toinen. Mikä toisille näyttäytyi työntekoa helpottavana tai sujuvoitavana tekijänä, oli toisille kuormittavaa. Käsitykset ammatti-identiteetistä työn ja muun elämän rajanhallinnassa oikeuttavat ja mahdollistavat esimerkiksi työn sisällöistä puhumisen myös vapaa-aikana tai toimittajuuden häivyttämisen etenkin pidemmällä lomilla. Näin ollen käsitykset ammatti-identiteetistä voidaan nähdä rajanhallinnan kontekstissa tietynlaisina resurssitekijöinä. Toimittajien kohtaamat journalistisen työn muutokset (Robinson 2011; Bakker 2014; Pöyhkäri, Väliaverron ja Ahva 2016; Malmelin ja Villi 2017) ovat asettaneet vaatimuksia, joiden edessä toimittajien on täytynyt löytää uudenlaisia resursseja esimerkiksi työssäjaksamiseen. Vaikka toimittajuuteen elämäntapana liittyy tietynlaista työn rajattomuutta, ja tätä voidaan pitää jopa hyvinvointia haittaavana tekijänä, käsitys vahvasta ammatti-identiteetistä voi olla myös arvokas resurssi muuttuvassa mediaympäristössä, sillä se antaa toimittajille tärkeän tunteen työn merkityksellisyydestä (Deuze 2005).

Toimittajuuteen elämäntapana kytkeytyi käsitys siitä, että toimittajat edustavat ammattiaan myös työajan ulkopuolella. Tämänkaltaiset odotukset tietyille ammattiryhmille voivat olla kuormittavia (ks. Kreiner, Hollensbe ja Sheep 2006), minkä vuoksi vastakkaiset käsitykset toimittajuudesta palkkatyönä voivat kannustaa toimittajia priorisoimaan omaa hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Hieman paradoksaalisesti intohimoinen suhtautuminen alaan

koetaan edellytyksenä sille, että alalle ylipäättään päädytään ja alalla pysytään, huolimatta monista kuormittavista tekijöistä (Snyder, Johnson ja Kozimor-King 2019). Käsitukset toimittajuudesta palkkatyönä kuitenkin erottautuivat tällaisesta suhtautumistavasta. Rajoja työn ja muun elämän välille voi siis olla mahdollista muodostaa antamalla ammatti-identiteetille merkityksiä, jotka eivät vahvista ajatusta ”hereillä 24/7” -ammattista.

Tutkimuksessa käytetty aineisto on ensisijaisesti kerätty tutkimukseen, jossa tarkasteltiin toimittajien vuorovaikutussuhteissa tapahtuvaa rajojen hallintaa sekä erityisesti rajat ylittävää viestintää. Aineisto kuitenkin osoitti, että ammatti-identiteetti sekä siihen liittyvät merkitykset olivat vahvasti esillä toimittajien sekä heidän lähisuhdeosapuoliensa puheessa, minkä vuoksi sen avulla oli mahdollista tarkastella myös näitä käsityksiä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa on kiinnitettävä erityistä huomiota aineiston ja analyysin uskottavuuden arviointiin (Lincoln ja Guba 1985). Uskottavuus luotettavuuden kriteerinä viittaa siihen, vastaako tutkijan oma tulkinta ja käsitteellistäminen tutkittavien käsityksiä (Eskola ja Suoranta 2008, 212) sekä miten monipuolista, yksityiskohdista sekä konkreettista ilmiötä kuvaavaa tietoa tutkija onnistuu tuottamaan (Tracy 2010, 840). Tässä tutkimuksessa olemme kuvanneet analyysiprosessia tavalla, jonka myötä on mahdollista nähdä, miten yläteemat konstruointiin eli miten tulkinat tutkittavien käsityksistä ja kokemuksista on muodostettu. Mahdollisista rajatapauksista keskusteltiin ja ne ratkaistiin yhdessä kirjoittajien kesken. Uskottavuutta vahvistavat myös useat aineistolainaukset. Niiden kautta tulee näkyväksi, etteivät tekemämme jäsenyykset haastateltavien selonteosta ole sattumanvaraisia tai poikkeavia, vaan niitä vahvistavat myös lähisuhdeosa-
puolten yhteneväiset näkemykset.

Tutkimuksemme aineisto pitää sisällään erilaisia näkökulmia, koska käsitykset toimittajien ammatti-identiteetistä muodostettiin sekä toimittajien että heidän lähisuhdeosapuolensa antamien merkitysten perusteella. Laadullisessa tutkimuksessa moninaisten näkökulmien voi nähdä tuottavan syvempää ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä (Grodal, Anteby ja Holm 2021, 595). On kuitenkin huomioitava, ettei haastatteluaineisto tarjoa samankaltaista tietoa, mitä esimerkiksi vuorovaikutuksen observointi voisi tuottaa. Jatkotutkimus, jossa rajanhallintaa kytkeytyvää puhetta työstä, ammatti-identiteetistä ja ammatista observoitaisiin tai tallennettaisiin päivittäisissä kanssakäymisissä, voisi siten tarjota tarkemman linsin neuvotteluprosesseihin ja niissä muodostuviin tulkintoihin.

Myös tarkasti rajatut kysymykset koskien nimenomaan identiteettejä voisivat antaa vielä laajemman sekä tarkemman kuvan ammatti-identiteetin roolista työn ja muun elämän rajoista neuvoteltaessa. Lisäksi sukupuolinäkökulma voisi tarjota uusia näkemyksiä mahdollisista eroista ammatti-identiteettiin ja rajanhallintaan liittyen. Olisi myös tärkeää tarkastella, millaisia odotuksia, vaatimuksia tai ominaisuuksia toimittajan ammatti-identiteettiin työyhteisössä liitetään. Vaikka käsitykset toimittajan työstä muodostuvat jo koulutuksen aikana (Ahva ym. 2022, 116), ammatti-identiteetti ja siihen kytkeytyvät odotukset muokkautuvat ennen kaikkea työyhteisössä.

Työn ja muun elämän rajanhallintaa voivat sävyttää myös erilaiset organisaatiokulttuurit ja rakenteet, joilla sekä tuetaan että heikennetään olemassa olevia perhepoliittisia käytänteitä työyhteisön sisällä (Kirby ja Krone 2002). Vaikka tutkimuksemme ei tähän tematiikkaan kohdistunutkaan, on kysymys kuitenkin aiheellinen. Esimerkiksi työajan ulkopuolisen tavoitettavuuden suhteen (Snyder, Johnson ja Kozimor-King 2019) käytänteet ja odotukset

voivat olla toimitusten sisällä ristiriitaisiakin. Erään haastateltavan mukaan toimittajien tapa suhtautua työhön tulee ”jostain kollektiivisesta, yhteisestä tiedostamattomasta”. Tämänkaltaista ilmiötä ja sen roolia toimittajien työn ja muun elämän rajanhallinnassa voisi lähestyä esimerkiksi havainnoimalla erityisesti, *miten* toimittajat puhuvat ammatti-identiteetistään erilaisissa tilanteissa, ja millaisia metaforia tai selontekoja puhe sisältää. Toimittajien identiteettidiskurssien tarkastelu voisi mahdollistaa myös rinnakkaisten ja osin päällekkäisten diskurssien analysoimisen tarjoten uudenlaista tietoa esimerkiksi identiteettidiskursseihin sisäänrakennetusta jännitteisyydestä.

Kirjallisuus

- Ahva, Laura, Milla Järviopetäjä, Kari Koljonen, Samuel Raunio ja Esa Reunanen. 2022. *Lähtöjä median ammattipolulle: Journalismia opiskelevien käsityksiä media- ja viestintäalan ammateista sekä omasta tulevaisuudestaan alalla*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Baxter, Leslie A., Kristina M. Scharp ja Lindsey J. Thomas. 2021. ”Original voices. Relational Dialectics Theory.” *Journal of Family Theory* 13 (1): 7–20. <https://doi.org/10.1111/jftr.12405>.
- Bakker, Piet. 2014. ”Mr. Gates returns: Curation, community management and other new roles for journalists.” *Journalism studies* 15 (5): 596–606. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2014.901783>.
- Berkelaar, Brenda L. ja LaRae Tronstad. 2017. ”Negotiating Work–Life.” *Oxford Research Encyclopedia of Communication*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228613.013.15>.
- Braun, Virginia ja Victoria Clarke. 2006. ”Using thematic analysis in psychology.” *Qualitative research in psychology* 3 (2): 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qpo630a>.
- Brewer, Marilynn B. 2001. ”The Many Faces of Social Identity: Implications for Political Psychology.” *Political Psychology* 22 (1): 115–125. <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00229>
- Clark, Sue Campbell. 2000. ”Work/Family Border Theory: A New Theory of Work/Family Balance.” *Human relations* 53 (6): 747–70. <https://doi.org/10.1177/0018726700536001>
- Clark, Sue Campbell. 2002. ”Communicating Across the Work/home Border.” *Community, Work & Family* 5 (1): 23–48. <https://dx.doi.org/10.1080/1366880020006802>.
- Cruz, Disraelly ja Rebecca Meisenbach. 2018. ”Expanding Role Boundary Management Theory: How Volunteering Highlights Contextually Shifting Strategies and Collapsing Work–Life Role Boundaries.” *Human relations* 71 (2): 182–205. <https://doi.org/10.1177/00187267171718917>.
- Corbin, Juliet ja Anselm Strauss. 2008. *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Thousand Oaks, California: Sage
- Denker, Katherine J. ja Debbie Dougherty. 2013. ”Corporate Colonization of Couples’ Work-Life Negotiations: Rationalization, Emotion Management and Silencing Conflict.” *Journal of Family Communication* 13 (3): 242–262. <https://dx.doi.org/10.1080/15267431.2013.796946>.
- Deuze, Mark. 2005. ”What is journalism? Professional identity and ideology of journalists reconsidered.” *Journalism* 6 (4): 442–464. <https://doi.org/10.1177/1464884905056815>.
- Edwards, Jeffrey ja Nancy Rothbard. 2000. ”Mechanisms Linking Work and Family: Clarifying the Relationship Between Work and Family Constructs.” *The Academy of Management Review* 25 (1): 178–199. <https://dx.doi.org/10.2307/259269>.
- Eskola, Jari ja Juha Suoranta. 2008. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Frey, Lawrence, Carl H. Botan ja Gary Kreps. 2000. *Investigating communication*. New York: Allyn & Bacon.
- Gambles, Richenda, Suzan Lewis ja Rhona Rapoport. 2006. *The Myth of Work-life Balance: The Challenge of Our Time for Men, Women and Societies*. Chichester: John Wiley.
- Golden, Annis G. 2000. ”What we talk about when we talk about work and family: A discourse analysis of parental accounts.” *The Electronic Journal of Communication* 10 (3–4). <https://www.cios.org/EJCPUBLIC/010/3/010315.html>.
- Gonzalez, Isabel ja Paz Morer. 2016. ”Ergonomics for the Inclusion of Older Workers in the Knowledge Workforce and a Guidance Tool for Designers.” *Applied Ergonomics* 53: 131–142. <https://dx.doi.org/10.1016/j.apergo.2015.09.002>.

- Gregory, Kimberly D. Weller. 2001. *Don't sweat the small stuff: Employee identity work in a transitioning business environment*. Julkaisematon väitöskirja. Tampa: University of South Florida.
- Grodal, Stine, Michel Anteby ja Audrey L. Holm. 2021. "Achieving rigor in qualitative analysis: The role of active categorization in theory building." *Academy of Management Review* 46 (3): 591–612. <https://doi.org/10.5465/amr.2018.0482>.
- Grubenmann, Stephanie ja Miriam Meckel. 2017. "Journalists' Professional Identity: A Resource to Cope with Change in the Industry?" *Journalism Studies* 18 (6): 732–748. <https://dx.doi.org/10.1080/1461670X.2015.1087812>.
- Helkama, Klaus, Rauni Myllyniemi, Karmela Liebkind, Johanna Ruusuvoori, Jan-Erik Lönnqvist, Nelli Hankonen, Tuuli Anna Mähönen, Inga Jasinskaja-Lahti ja Jukka Lipponen. 2020. *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. Helsinki: Edita.
- Kirby, Erika ja Kathleen Krone. 2002. "The policy exists but you can't really use it: communication and the structuration of work-family policies." *Journal of Applied Communication Research* 30 (1): 50–77. <https://doi.org/10.1080/00909880216577>.
- Kreiner, Glen E., Elaine C. Hollensbe ja Mathew L. Sheep. 2006. "Where Is the 'Me' Among the 'We'? Identity Work and the Search for Optimal Balance." *The Academy of Management Journal* 49 (5): 1031–1057. <https://dx.doi.org/10.5465/AMJ.2006.22798186>.
- Krouse, Stephanie S. ja Tamara. D. Afifi. 2007. "Family-to-work Spillover Stress: Coping Communicatively in the Workplace." *Journal of Family Communication* 7 (2): 85–122. <https://dx.doi.org/10.1080/15267430701221537>.
- Lehtonen, Pauliina. 2013. *Itsensä Markkinoijat: Nuorten Journalistien Urapolut Ja Yksilöllistyvä Työelämä*. Tampere: Tampere University Press.
- Lincoln, Yvonna S., ja Egon G. Guba. 1985. *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills: Sage.
- Lindlof, Thomas R. ja Bryan C. Taylor. *Qualitative Communication Research Methods*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Malmelin, Nando ja Mikko Villi. 2017. "Media work in change: Understanding the role of media professionals in times of digital transformation and convergence." *Sociology Compass* 11 (7). <https://doi.org/10.1111/soc4.12494>.
- Meisenbach, Rebecca J. 2008. "Working With Tensions: Materiality, Discourse, and (Dis)empowerment in Occupational Identity Negotiation Among Higher Education Fund-Raisers." *Management Communication Quarterly* 22 (2): 258–287. <https://dx.doi.org/10.1177/0893318908323150>.
- Paaso, Marika. 2021. *Yksityinen ja julkinen toimittaja: Suomalaisten toimittajien vaikutelman hallinta sosiaalisessa mediassa*. JYU Dissertations 455. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8924-8>.
- Phillips, Nelson ja Cynthia Hardy. 2002. *Discourse analysis: Investigating processes of social construction*. London: Sage Publications.
- Pietikäinen, Sari, ja Anne Mäntynen. 2009. *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Putnam, Linda L., Gail T. Fairhurst ja Scott Banghart. 2016. "Contradictions, Dialectics, and Paradoxes in Organizations: A Constitutive Approach." *The Academy of Management Annals* 10 (1): 67–171. <https://doi.org/10.5465/19416520.2016.1162421>.
- Pöyhkäri, Reeta, Jari Väliverronen ja Laura Ahva. 2016. "Suomalaisen journalistin itseymmärrys muutosten keskellä." *Media & viestintä* 39 (1): 1–23. <https://dx.doi.org/10.23983/mv.61434>.
- Robinson, Sue. 2011. "Convergence Crises: News Work and News Space in the Digitally Transforming Newsroom." *Journal of Communication* 61 (6): 1122–1141. <https://dx.doi.org/10.1111/j.1460-2466.2011.01603.x>.
- Sakki, Inari Hannele ja Paul John Cottier. 2012. "Kansakunnan sosiaalipsykologiaa: Sosiaalisen konstruktionismin näkökulma." *Psykologia* 47 (5–6): 369–382.
- Scott, Craig R., Steven R. Corman ja George Cheney. 1998. "Development of a Structural Model of Identification in the Organization." *Communication Theory* 8 (3): 298–336. <https://dx.doi.org/10.1111/j.1468-2885.1998.tb00223.x>.
- Schreier, Margrit. 2014. "Qualitative Content Analysis." Teoksessa *The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis*, toimittanut Uwe Flick, 170–183. London: Sage Publications. <http://dx.doi.org/10.4135/9781446282243>.
- Siaperä, Eugenia 2019. "Affective Labour and Media Work." Teoksessa *Making Media. Production, Practices, and Professions*, toimittaneet Mark Deuze ja Mirjam Penger, 275–286. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Sluss, David M. ja Blake E. Ashforth. 2007. "Relational Identity and Identification: Defining Ourselves through Work Relationships." *Academy of Management Review* 32 (1): 9–32. <https://doi.org/10.5465/amr.2007.23463672>.

- Snyder, Irene, Kirsten Johnson ja Michele Lee Kozimor-King. 2019. "Work-life Balance in Media Newsrooms." *Journalism* 22 (8): 2001–2018. <https://dx.doi.org/10.1177/1464884919841759>.
- Soronen, Anne, Liisa Kääntä ja Merja Koskela. 2020. "Hyvä, paha deadline: Mediatyön intensiivisyys pelinkehittäjien ja toimittajien deadline-puheessa." *Media & viestintä* 43 (1): 47–78. <https://doi.org/10.23983/mv.91080>.
- Tajfel, Henri. 1974. "Social identity and intergroup behaviour." *Social Science Information* 13 (2): 65–93.
- Tracy, Sarah J. ja Angela Trethewey. 2005. "Fracturing the Real-Self↔Fake-Self Dichotomy: Moving Toward 'Crystallized' Organizational Discourses and Identities." *Communication Theory* 15 (2): 168–195. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2005.tb00331.x>.
- Tracy, Sarah J. 2010. "Qualitative Quality: Eight 'Big-Tent' Criteria for Excellent Qualitative Research." *Qualitative Inquiry* 16 (10): 837–851. <https://dx.doi.org/10.1177/1077800410383121>.
- Tracy, Sarah J. 2013. *Qualitative Research Methods: Collecting Evidence, Crafting Analysis, Communicating Impact*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Wieland, Stacey M. B. 2011. "Struggling to Manage Work as a Part of Everyday Life: Complicating Control, Rethinking Resistance, and Contextualizing Work/Life Studies." *Communication Monographs* 78 (2): 162–184. <https://dx.doi.org/10.1080/03637751.2011.564642>.